Dobrovická muzea vstoupila do pátého roku existence

DOBROVICE MUSEUMS ENTERED THEIR FIFTH YEAR OF EXISTENCE

Byl to ambiciózní a smělý nápad, zrekonstruovat v těsném sousedství cukrovaru v Dobrovici budovy bývalého hospodářského dvora, zachránit tuto kulturní nemovitou památku z 16. století a využít ji pro prezentaci jednoho z neslavnějších československých a českých průmyslových odvětví. Štěstí přálo připraveným, a tak se v roce 2008 podařilo investorům, společnosti Tereos TTD, a. s., a městu Dobrovice získat významné finanční prostředky z fondů Evropské unie a zahájit realizaci projektu Muzea cukrovarnictví, lihovarnictví, řepařství a města Dobrovice. Po téměř dvou letech rekonstrukce, stavebních prací a příprav expozic byla potom 22. května 2010 Dobrovická muzea slavnostně otevřena.

Může se to zdát již dávno, kdy bylo jedno číslo Listů cukrovarnických a řepařských otevření Dobrovických muzeí věnováno. Od té doby se mnohé změnilo. Návštěvnost muzeí každým rokem stoupá a rok 2013 pokořil další hranici – přes 17 500 návštěvníků. Za čtyři roky fungování muzea vidělo již přes 55 000 lidí. Do budoucna je připravováno množství akcí a aktivit, kvůli kterým stojí za to se do muzea opětovně vracet – jak při kulturních akcích, výstavách, tak i do stále obohacovaných expozic.

Mezi cukrovarnickými exponáty byly v objektu bývalé sýpky nově umístěny modely zařízení, například odstředivky, odparky a zrničů od ZVU POTEZ, a. s., a ZVU Engineering, a. s. Přibyl také model cukrovaru v měřítku 1:50, tzv. řepník mapující cestu od čištění cukrové řepy po získání difuzní šťávy (obr. 1.). K 170. výročí známého vynálezu lisu J. K. Rada byla instalována vitrína představující různé typy a druhy kostkového cukru. Objekt bývalé stodoly pak obohatila část linky Chambon, která ještě v roce 2011 vyráběla a balila kostkový cukr v kostkárně společnosti Tereos TTD, a. s., v Kostelci nad Labem.

Výrazně rozšířena byla expozice lihovarnictví na II. prohlídkovém okruhu (obr. 2.). Přesunulo se sem mnohé z technologického zařízení zaniklého lihovaru v Mladé Boleslavi, např. dřevěný výtah na ruční pohon z 19. století a historické třípísté čerpadlo schopné provozu. Z Muzea lidových pálenic ve Vlčnově byl zapůjčen typ nejrozšířenějšího domácího destilačního přístroje a z lihovaru Kojetín byla přivezena parní vývěva s transmisním kolem.

Expozici řepařství doplnily historické plakáty s dobovými slogany jako *„Včas zasít a vyjednotit!“* či *„Řepa volá“*. Nový prostor byl dán také ukázkám přírodních a umělých sladidel. Proměnou prošla i místnost věnovaná dětským návštěvníkům. Díky dotaci z Fondu hejtmana Středočeského kraje byla v roce 2011 zakoupena moderní počítačová technika – interaktivní tabule (obr. 3.). Jedná se o druh dotykového displeje, který se stal oblíbenou didaktickou pomůckou při stálých i krátkodobých výukových programech, které jsou nabízeny školním skupinám a jako sváteční program i veřejnosti. Model alchymistické dílny z Národního technického muzea v Praze vhodně doplňuje dětský koutek, který slouží také jako plnohodnotná vzdělávací místnost.

Do expozice Muzea města Dobrovice byla začleněna výstava s názvem *„Bohumil Hrabal a historie železnice v Dobrovici“* a informace o významných rodácích a místních osobnostech 19. a 20. století. Své místo si zde našel i zrestaurovaný originál památkově chráněného barokního sousoší Nejsvětější Trojice (obr. 4.), které do 80. let 20. století stálo na sloupu naproti staré váze dobrovického cukrovaru.

V září 2011 bylo veřejnosti poprvé zpřístupněno také sklepení renesančních vrchnostenských domů (obr. 5.), kde se usídlily pohádkové bytosti z Kočovného muzea strašidel v Plzni. Dále byla otevřena Galerie v průjezdu (obr. 6.). Zde výstavu ke 100. výročí šlechtitelské stanice v Semčicích vystřídaly další výstavy věnované tentokrát dětem. V rychlém sledu se tu zabydlely např. panenky a historické hračky, poté modely aut, kamionů, stavebních i zemědělských strojů. Cestu na letošní výstavu z oblíbeného loutkového animovaného večerníčku *„Krysáci“* vážilo přes 2 200 návštěvníků, z čehož polovinu tvořily školní skupiny, pro které byl připraven i speciální výukový program na téma třídění a recyklace odpadů. Součástí takovýchto programů je i návštěva některé ze stálých expozic, tím se se základními pojmy cukrovarnictví a řepařství zábavnou formou seznamují již děti od tří let věku (obr. 7.).

Pro starší ročníky ZŠ a středoškoláky byla v roce 2013 určena výstava nazvaná *„Židé v boji a odboji.“* Pro veřejnost byla doplněna přednáškami historiků, pro studenty byla uspořádána beseda s pamětníky a lektorský program.

Po celý rok jsou základním školám k dispozici i stálé výukové programy: *„Pěstování a růst rostlin“* pro 1. stupeň a *„Měření s různou přesností“* pro 6. až 8. třídu. Nově přibyl program pro 9. ročník *„Co dokáže kvasinka“* a *„Po stopách renesance“* pro 2. stupeň základních škol.

Hlavní turistická sezóna do muzeí přichází s podzimem, kdy v sousedícím cukrovaru začíná řepná kampaň. Jen několik dní po jejím zahájení bývají pro veřejnost otevřeny první termíny exkurzí do provozu. Možnost podívat se na výrobu cukru na vlastní oči láká návštěvníky čím dál tím více. Po skončení zpracování řepy se zájemcům otevírá možnost prohlídky průmyslového lihovaru s druhou, tzv. sirobovou kampaní.

Vůně řepné kampaně může k návštěvníkům zavanout celoročně díky suvenýrům, jako je 52% destilát vyráběný z řepné šťávy či prostřednictvím tradičního řepného sirobu. Další z upomínkových předmětů, ručně vyráběné cukrové homole společnosti Tereos TTD, a. s., získaly certifikát užívání značky Polabí – regionální produkt.

Sama Dobrovická muzea jsou držitelem řady certifikátů a ocenění. V architektonické soutěži Stavba roku Středočeského kraje 2012 areál obdržel nominaci mezi deset nejlepších a dále zvláštní cenu *„Za nejlepší rekonstrukci památkového objektu“*. Zlatý (nejvyšší) certifikát Babyfriendly potvrzuje, že se jedná o instituci, která je připravena na návštěvy rodičů s dětmi a vytváří maximální podmínky k jejich spokojenosti. Dobrovická muze a lze nalézt i na seznamu certifikovaných zařízení se značkou Cyklisté vítáni.

Obr. 1. Model tzv. řepníku upoutá hned při vstupu do expozic

Obr. 3. Na interaktivní tabuli jsou pro děti připraveny různé úkoly

Obr. 2. Pohled do nitra měděné destilační kolony z lihovaru Kojetín

Obr. 4. Zrestaurované sousoší odhalila starostka dr. Jana Bímová

Sál v hlavní budově muzeí je využíván multifunkčně, nejen jako výstavní síň. Pro svou akustiku se hodí k mnohým hudebním vystoupením například pěveckého sboru, komorního orchestru i veřejným přehrávkám místní základní umělecké školy. Na koncertu skupiny Brontosauři revival se pak v publiku objevil dokonce i interpret mnoha z hraných písní – František Nedvěd spolu s rodinou.

Na programu kulturních akcí se objevují i cestopisné besedy. Prostřednictvím poutavého vyprávění a promítání se zájemci „podívali“ na korálové útesy africké Keni, za cukrovou třtinou na jižní polokouli, do druhé nejlidnatější země světa – Indie a s horolezeckou expedicí až do hor Nepálu. Tradičně se tento prostor každý podzim na chvíli stává obřím kolejištěm se simulovanou ukázkou provozu na tratích ČSD a cukrovarské vlečce v měřítku TT. Sálem, který se díky romantické výzdobě proměnil v obřadní síň, zaznělo dokonce svatební „ano“ a upravený areál s rozlehlými trávníky přilákal k fotografování i další novomanžele. Nejčastěji však v sále probíhají konference a semináře.

Obr. 5. V Galerii ve sklepení se usadily filmové hvězdy – Krysáci

Obr. 6. Galerie v průjezdu loni nabídla výstavu Auta – auta – autíčka

Obr. 7. Expozice techniky a technologie zaujme i nejmenší návštěvníky

Obr. 8. Při Cukrových slavnostech dochází také ke sklizni a vážení cukrovky

Využívány jsou nejen vnitřní prostory, ale také venkovní areál bývalého hospodářského dvora. V kalendáři muzejních akcí se poslední srpnový víkend již třetím rokem objevuje „ukázková silnice“ RC Truck Hradec Králové. Jedná se o přehlídku modelů stavební techniky a trucků řízených rádiem. Součástí dráhy bývá čerpací stanice, STK, myčka, překladiště, sklad či ukázka zemních prací – doslova ráj pro malé i velké kluky. Začátek října letos již po páté osladí Cukrové slavnosti (obr. 8.), a to nejen Dobrovickými řepánky, ale také kulturním programem ve vnitřních i venkovních prostorách.

Dobrovická muzea se aktivně zviditelňují na veletrzích cestovního ruchu, prezentují se v regionálních i celostátních médiích a mezi tradiční formy propagace se zařadila účastí na Muzejních nocích v Národním technickém muzeu v Praze. U modelu cukrovaru z roku 1908 v měřítku 1 : 10 s inventárním číslem 1 je tak zájemcům spolu s pozvánkou do Dobrovice přibližována historická a současná výrobu cukru.

Spolupráce byla navázána i s dalšími muzei, plánovány jsou i reciproční instalace výstav. Na podzim tak bude galerie Muzea města Dobrovice hostit výstavu *„Cukr – káva – čokoláda“*, která bude na Cukrových slavnostech doplněna odbornou přednáškou o tradici kávové kultury a o ukázku přípravy, pražení, mletí a servírování kávy.

Muzea od svého vzniku úzce spolupracují s místní pobočkou základní umělecké školy. Výtvarné práce žáků často vznikají přímo v muzejních prostorách a mnohé získaly ocenění v obrovské konkurenci 42. Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice 2014, jíž se účastnilo ca 28 000 prací ze 77 zemí světa (s. 271).

Cestu do Dobrovice nachází nejen jednotlivci, ale i školní a zájmové skupiny nejen z blízkého okolí. Význam expozic cukrovarnictví, lihovarnictví a řepařství (obr. 9.) je skutečně nadregionální. Možnost osobně zažít cukrovarnickou kampaň využily např. základní školy ze Sokolova, Klatov, Šumperka, vysoké školy z Prahy, Českých Budějovic či Brna, zemědělci a dodavatelé řepy, zaměstnanci a bývalí pracovníci jiných cukrovarů. Dobrovická muzea jsou cílem tuzemských i zahraničních návštěv významných společností, organizací a institucí spojených nejenom s cukrovarnickým průmyslem. Kromě návštěvníků z různých zemí Evropy sem zavítali lidé z Austrálie, Brazílie, Japonska či USA.

Muzea jsou otevřena celoročně sedm dní v týdnu. Kromě stálých expozic jsou na rok 2014 pro všechny zájemce připraveny ještě následující akce:

– 23. až 24. 8. – Ukázková silnice RC Truck Hradec Králové,
– 15. 9. až 30. 11. – výstava „Cukr – káva – čokoláda“,
– 4. 10. – Cukrové slavnosti,
– 4. 10. – zahájení exkurzí do cukrovaru (je nutné objednání předem),
– 25. až 28. 10. – Modulová železnice klubu Zababov,
– 30. 11. – Mikulášská nadílka,
– 26. 12. – Vánoční cukrování.

Text: Lenka Suchomelová
Foto: archiv Dobrovických muzeí a J. Kocourek
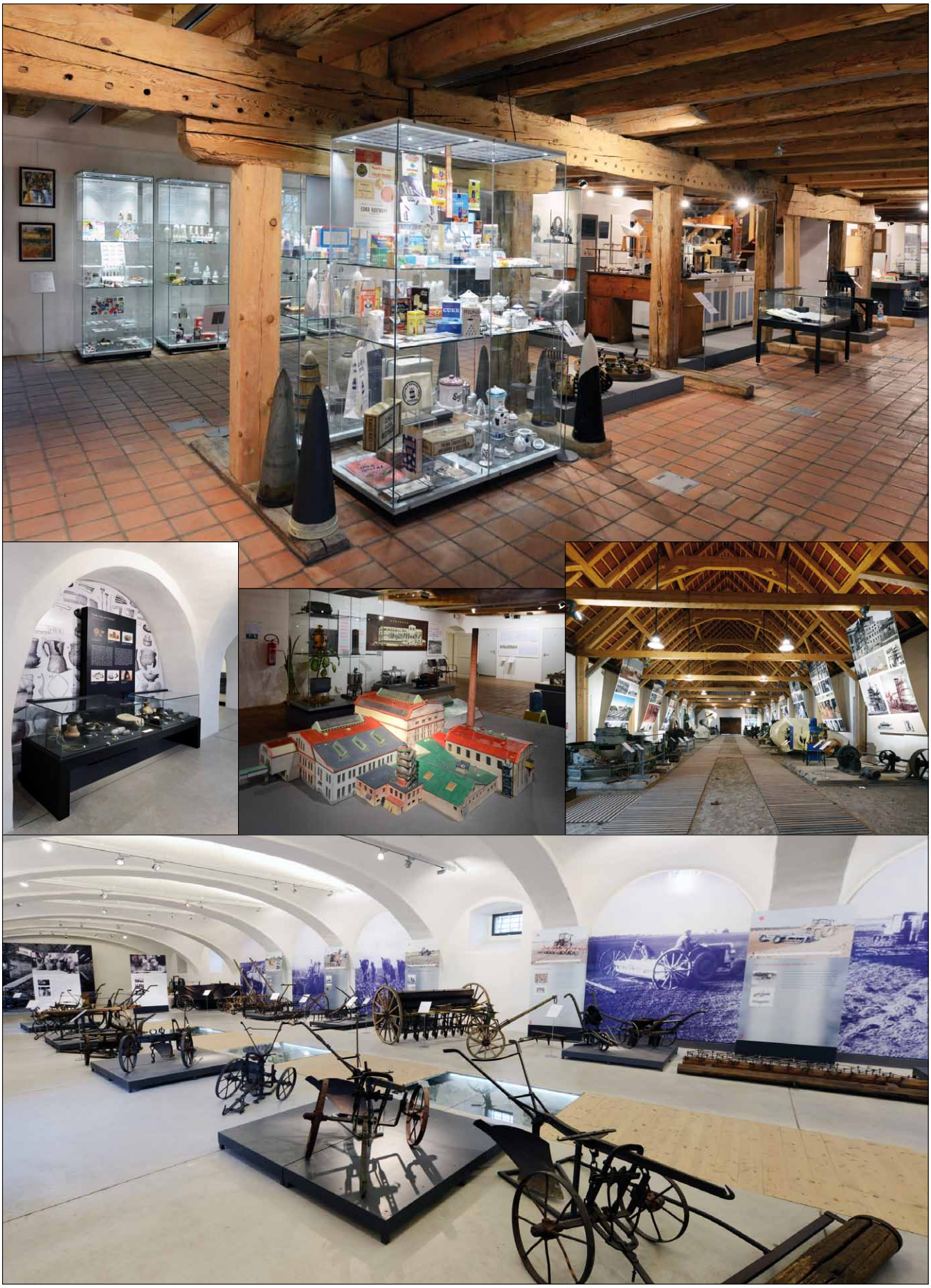
Obr. 9. Pohledy do expozic Dobrovických muzeí